

POSTOJE ŠTUDENTOV DOPLŇUJÚCEHO PEDAGOGICKÉHO ŠTÚDIA K UČITEĽSKÉMU POVOLANIU, VEDE A VÝSKUMU

ATTITUDES OF STUDENTS OF COMPLEMENTARY TEACHER TRAINING TO TEACHER PROFESSION, SCIENCE AND RESEARCH

Zuzana CHMELÁROVÁ

Autor: PhDr. Zuzana Chmelárová, PhD.
Pracovisko: Katedra inžinierskej pedagogiky a psychológie, Ústav inžinierskej pedagogiky a humanitných vied, Materiálovotechnologická fakulta STU
Adresa: Paulínska 16, 917 24 Trnava, Slovensko
Tel.: 00421 33 5511032 kl. 142 E-mail: zuzana.chmelarova@stuba.sk

Abstract

Príspevok prezentuje výsledky výskumu zameraného na zistenie postojov študentov DPŠ k učiteľskému povolaniu, vede, výskumu a ďalším pojmom, ktoré s uvedenými súvisia.

The article presents the results of research aimed to attitudes of student of complementary teacher training to teacher profession, science, research and other connected notion.

Key words

učiteľské povolanie, veda, výskum, postoj

teacher profession, science, research, attitude

Úvod

Katedra inžinierskej pedagogiky a psychológie, ktorá je súčasťou Ústavu inžinierskej pedagogiky a humanitných vied Materiálovotechnologickej fakulty STU, pripravuje okrem študentov vlastného študijného programu, ktorý je zameraný na prípravu budúcich bakalárov a inžinierov – učiteľov odborných technických predmetov na stredných školách, aj študentov Doplnujúceho pedagogického štúdia (DPŠ) z vlastnej aj z ostatných fakúlt Slovenskej technickej univerzity.

Náš príspevok sa dotýka práve postojov študentov DPŠ k učiteľskému povolaniu a s ním súvisiacim pojmom a navyše vzťahu študentov k vedeckým objavom a výskumnej práci. Domnievame sa totiž, že jedným z predpokladov, aby inžinier – učiteľ bol naozaj dobrým inžinierom a učiteľom je, aby mal pozitívny vzťah ku škole vôbec, k učiteľskému povolaniu, ale rovnako tak k vede a výskumu, ktorých výsledky by mal neustále sledovať a sprostredkovať svojim študentom. Len ak má sám učiteľ pozitívny postoj k týmto oblastiam skutočnosti, môže vyvolať pozitívnu odozvu a záujem o vedu, výskumnú prácu a ich výsledky u svojich študentov.

Postoj chápeme ako psychický jav, v ktorom sa odráža stanovisko, resp. vzťah jedinca k objektu skutočnosti, ku ktorému postoj zaujíma. Postoj v sebe zahŕňa 3 zložky, a to poznávaciu (predovšetkým hodnotiace názory na daný objekt), citovú (emócie, ktoré sa viažu na objekt) a konatívnu (vyjadruje tendenciu konať v smere postoja, čo znamená ten objekt, ku ktorému máme pozitívny vzťah podporovať, zaujímať sa oň, angažovať sa zaňho a naopak). Metóda, ktorú sme použili v našom výskume sa zameriava predovšetkým na zisťovanie citovej zložky, ktorá, ak je postoj súdržný, sa prejaví aj v ostatných 2 zložkách, teda v snahe čo najlepšie daný objekt poznať a vzťah k nemu prejavovať v konkrétnom správaní a konaní.

Výskumná metóda

Na zistenie vzťahu študentov k sledovaným pojmom sme použili Metódu sémantického výberu. Jej autorom je V. Doležal. Princíp metódy spočíva v tom, že respondent priraduje k daným (sledovaným) pojmom celkovo 8 zo 16 predložených slov, ktoré považuje za vhodné pre charakterizovanie posudzovaného pojmu. Referenčné pojmy, podľa ktorých sme jednotlivé pojmy vyhodnocovali, boli radosť a strach. Respondenti posudzovali spolu 17 slov: budúcnosť, prázdniny, sebvzdelávanie, vysokoškolský učiteľ, sociálne vzťahy, výchova, vedecké objavy, môj odbor (špecializácia), škola, peniaze, vedomosti, láska, výskumná práca, učiteľské povolanie, ja, deti, kariéra. Jednotlivé slová sme umiestnili v sémantickom priestore v kvadrantoch radosti, strachu, indiferencie (ľahostajnosti) a ambivalencie. Nás zaujímalo predovšetkým umiestnenie pojmov sebvzdelávanie, vysokoškolský učiteľ, výchova, škola, vedomosti, môj odbor, vedecké objavy, výskumná práca a učiteľské povolanie.

Výskumná vzorka

Výskumnú vzorku tvorilo 115 študentov DPSŠ zo všetkých fakúlt STU vo veku 22 - 23 rokov. Žien bolo 81, mužov 34.

Výsledky

Získané výsledky uvádzame v tabuľke a v grafoch. V grafoch sú kvôli prehľadnosti uvedené len tie pojmy, ktoré boli stredobodom nášho záujmu, teda súvisiace so školou, vedou a výskumom.

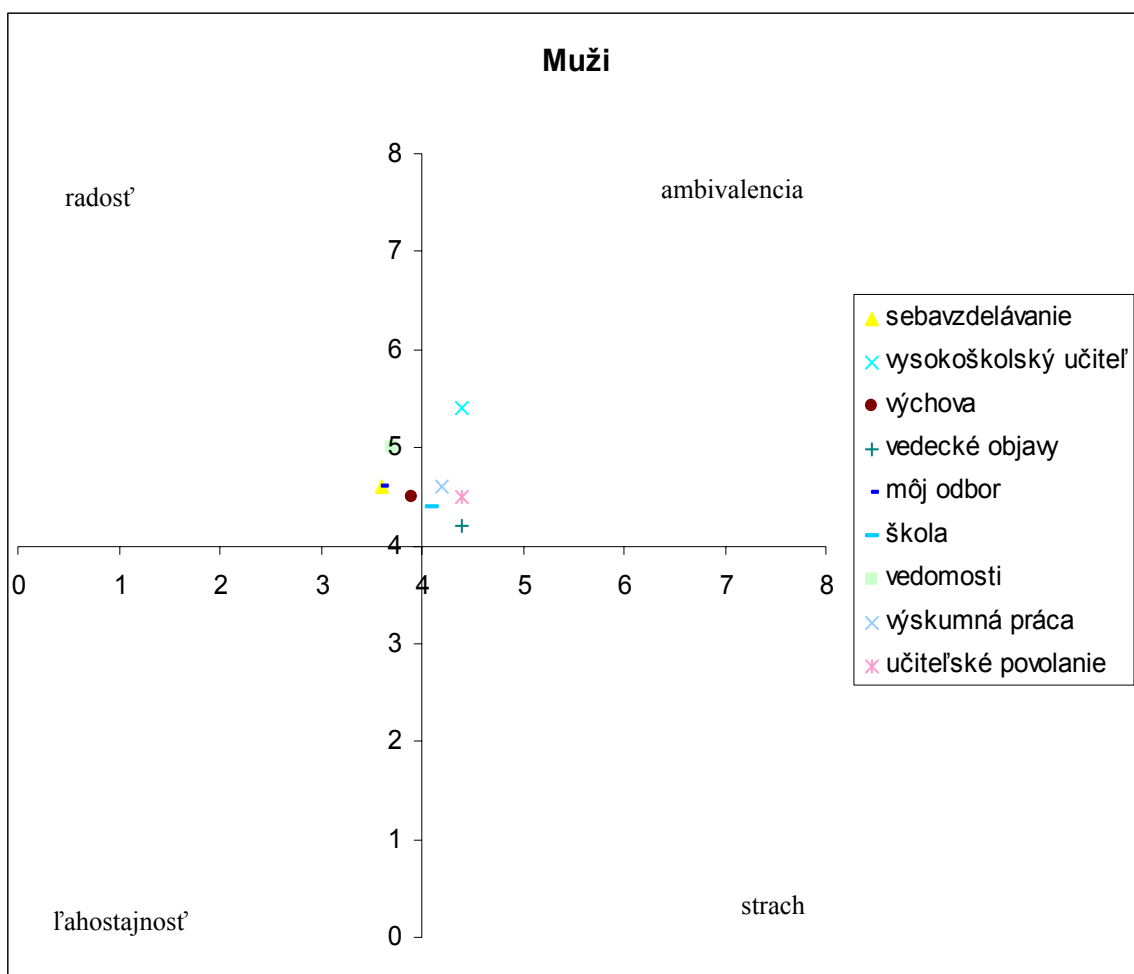
Skóre dosiahnuté pri hodnotení sledovaných pojmov vzhľadom k referenčným pojmom radosť a strach u mužov (n = 34), žien (n = 81) a celej výskumnej vzorky (n = 115). Zvýraznené sú pojmy súvisiace so školou, vedou a výskumom.

Tabuľka 1

	Pojmy	Muži		Ženy		Muži+Ženy	
		R	S	R	S	R	S
1	budúcnosť	5,1	4	5,6	3,1	5,4	3,6
2	prázdniny	6,1	3,1	6	3,2	6,1	3,2
3	sebvzdelávanie	4,6	3,6	5	3,5	4,8	3,6
4	vysokoškolský učiteľ	5,4	4,4	3,8	4,3	4,6	4,4
5	sociálne vzťahy	5	3,9	5,4	4	5,2	4
6	výchova	4,5	3,9	4,5	3,8	4,5	3,9
7	vedecké objavy	4,2	4,4	4	4,3	4,1	4,4
8	môj odbor	4,6	3,6	4,7	3,5	4,6	3,5
9	škola	4,4	4,1	4,3	4	4,3	4,1
10	peniaze	3,7	4,4	3,9	4,5	3,8	4,5

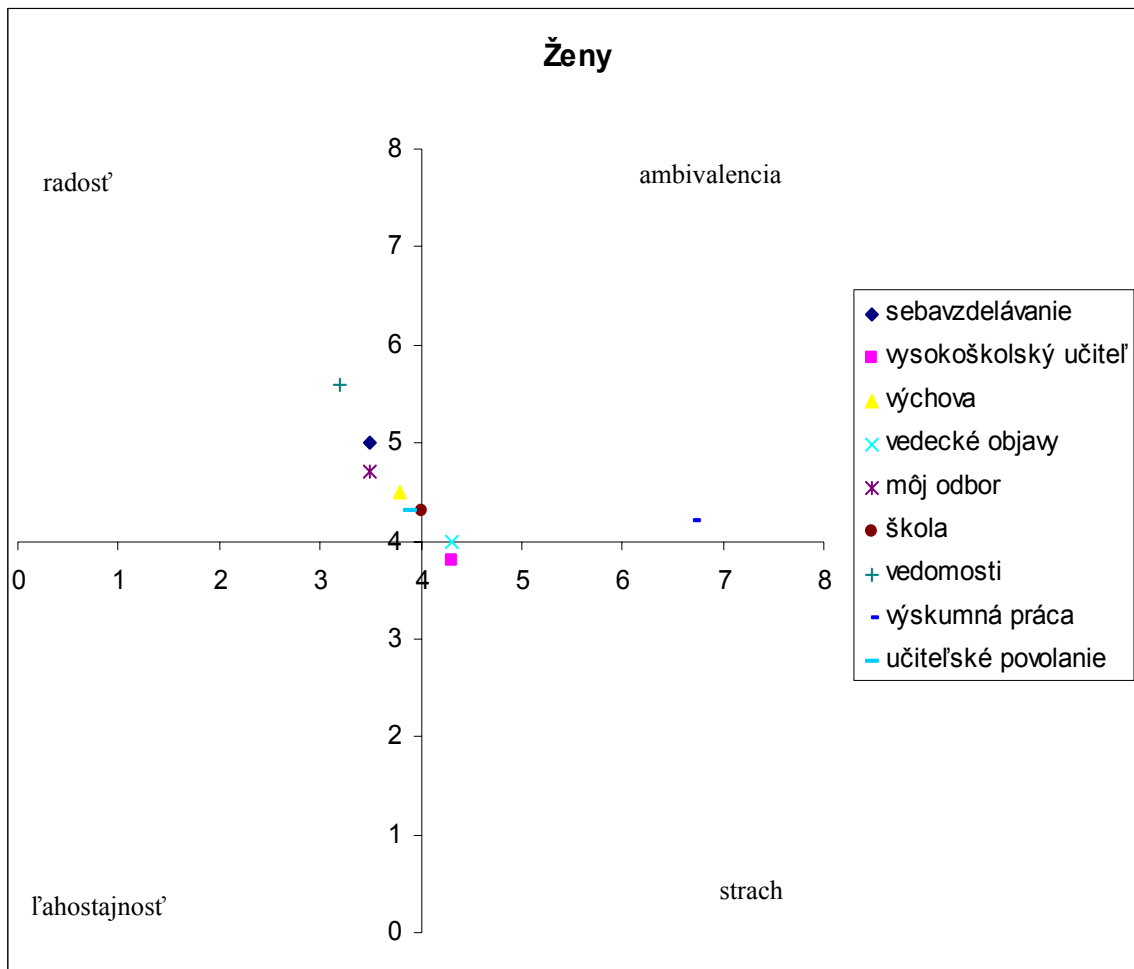
	Pojmy	Muži		Ženy		Muži+Ženy	
		R	S	R	S	R	S
11	vedomosti	5	3,7	5,6	3,2	5,4	3,4
12	láska	5,4	3,2	5,8	2,9	5,7	3
13	výskumná práca	4,6	4,2	4,2	6,7	4,3	5,5
14	učiteľské povolanie	4,5	4,4	4,3	3,9	4,4	4,1
15	Ja	5,3	3,4	5,6	3	5,5	3,2
16	deti	5,5	3,5	6,3	3,1	5,9	3,2
17	kariéra	4,6	3,7	4,9	4,6	4,8	4,2

Následne uvádzame grafické znázornenie získaných výsledkov. Na vertikálnej osi sú vždy zachytené výsledky získané v dimenzii radosť a na horizontálnej v dimenzii strach. Ak pojem dosiahol vysoké skóre v dimenzii radosť (nad 4) a nízke v dimenzii strach (pod 4), umiestnil sa v kvadrante radosti, čo svedčí o pozitívnom vzťahu respondentov k sledovanému pojmu. Ak naopak dosiahol vysoké skóre v strachu (nad 4) a nízke v radosti (pod 4), umiestnil sa v kvadrante strachu, čo naznačuje negatívny vzťah k danému pojmu. Ak pojem dosiahol vysoké skóre v oboch dimenziách, umiestnil sa v kvadrante ambivalencie, ak dosiahol nízke skóre v dimenzii radosť aj strach, umiestnil sa v kvadrante ľahostajnosti.

Graf 1. Grafické znázornenie umiestnenia sledovaných pojmov v sémantickom priestore u skupiny mužov ($n = 34$)

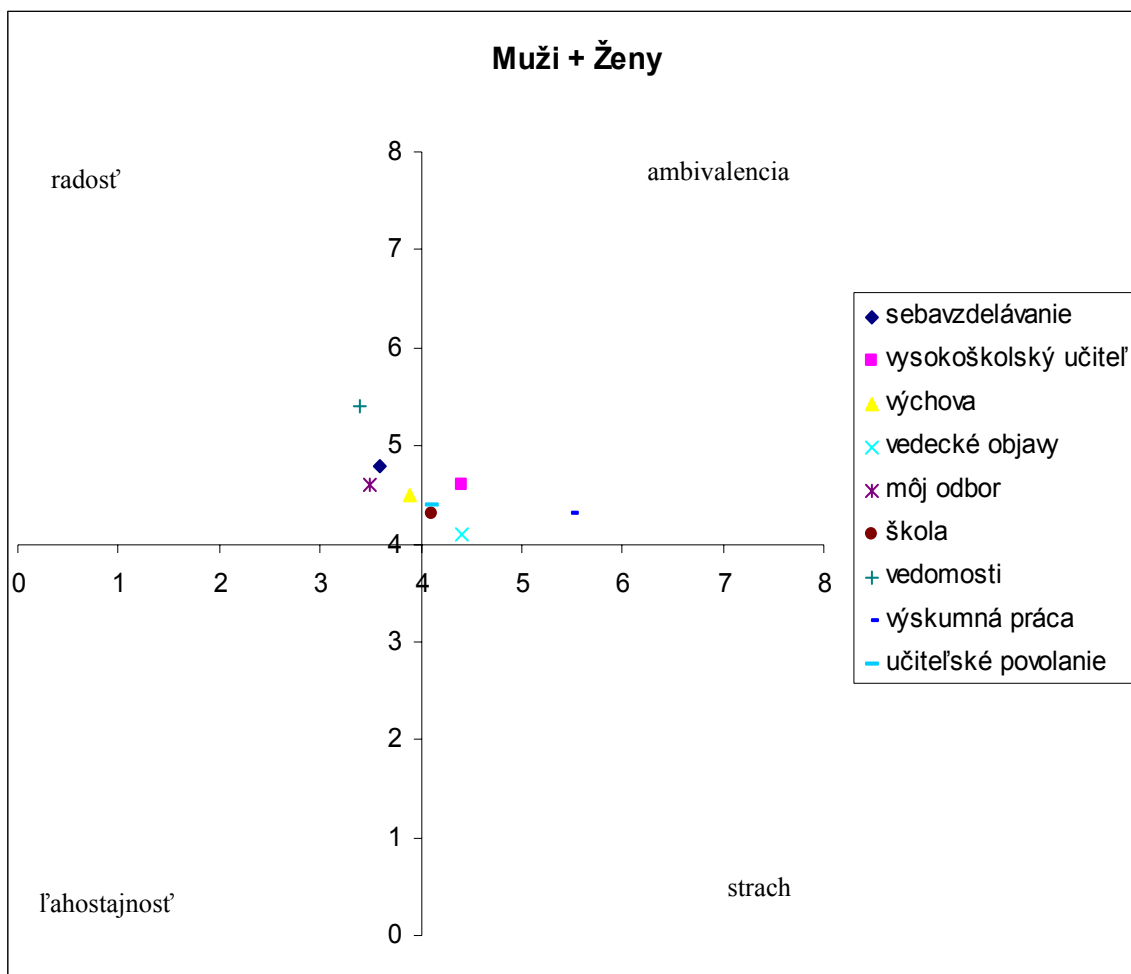
V skupine mužov sa všetky, pre nás zaujímavé pojmy, umiestnili v dvoch kvadrantoch, a to v kvadrante radosti a ambivalencie. Do kvadrantu radosti spadajú pojmy vedomosti, sebavzdelávanie, môj odbor a výchova. Do kvadrantu ambivalencie výskumná práca, učiteľské povolanie, vedecké objavy, vysokoškolský učiteľ a škola.

Graf 2. Grafické znázornenie umiestnenia sledovaných pojmov v sémantickom priestore u skupiny žien ($n = 81$)

V skupine žien sa sledované pojmy umiestnili nasledovne: radosť a teda pozitívny vzťah vyjadrili študentky smerom k vedomostiam, sebavzdelávaniu, študovanému odboru, výchove a učiteľskému povolaniu. Na hranici radosti a ambivalencie sa nachádza škola. V kvadrante ambivalencie s najvyšším dosiahnutým skóre v dimenzii strach je výskumná práca. Na rozhraní ambivalencie a strachu sa umiestnili vedecké objavy. Negatívny postoj, žiaľ, sa vyskytol v prípade vysokoškolského učiteľa.

Rozdiely medzi mužmi a ženami sú nasledujúce: ženy učiteľské povolanie vnímajú pozitívnejšie ako muži. U nich sa tento pojem vyskytol v kvadrante radosti, zatiaľ čo u mužov v ambivalencii. Škola sa u žien umiestnila na hranici radosti a ambivalencie, u mužov v kvadrante ambivalencie. Ženy vedecké objavy umiestnili na hranici ambivalencie a strachu, u mužov sú opäť v kvadrante ambivalencie. Posledný rozdiel sa týka pojmu vysokoškolský učiteľ. U žien umiestnenie tohto pojmu naznačuje strach, u mužov ambivalentný postoj.

Graf 3. Grafické znázornenie umiestnenia sledovaných pojmov v sémantickom priestore u celej výskumnej vzorky (n = 115)

V celej skupine študentov Doplnujúceho pedagogického štúdia sa všetky pojmy rozdelili do dvoch kvadrantov. Ambivalentný postoj majú študenti k výskumnej práci, vysokoškolskému učiteľovi, vedeckým objavom, učiteľskému povolaniu a škole. Pozitívny postoj sa ukázal v prípade pojmov vedomosti, sebvzdelávanie, môj odbor a výchova. V podobnom výskume, ktorý sme realizovali na našej katedre v roku 1996 rovnako na vzorke študentov DPŠ sa učiteľské povolanie umiestnilo v kvadrante radosti [1]. Čo zapríčinilo tento posun smerom k ambivalentnému postoj? Je to fakt, že študenti si viac uvedomujú okrem výhod aj nevýhody zamestnania v školstve – nižšie finančné ohodnotenie, ktoré sa nezhoduje s ich predstavami o budúcom živote, viac možností smerom k zahraničiu a pod.

Záver

Naše zistenia ukazujú, že ku všetkým, pre nás najzaujímavejším, pojmom: učiteľské povolanie, vedecké objavy a výskumná práca, majú študenti Doplnujúceho pedagogického štúdia ambivalentný postoj, čo vyjadruje istú rozpačitosť. Na jednej strane ich priťahujú, páčia sa im, hodnotia ich pozitívne, ale na druhej strane majú voči nim rešpekt a isté obavy. Hoci s týmto stavom nemôžeme byť spokojní, považujeme tento výsledok za lepší ako v prípade, že by sa tieto pojmy umiestnili v kvadrante strachu alebo ľahostajnosti. Za potešiteľné považujeme, že ani k jednému zo všetkých 9-tich sledovaných pojmov nemajú študenti ani študentky DPŠ negatívny postoj, okrem vysokoškolského učiteľa, ku ktorému má

negatívny postoj skupina študentiek, vyjadrený vyšším skóre dosiahnutým v dimenzii strachu. Možnosť napraviť túto skutočnosť majú v rukách samotní vysokoškolskí učitelia, ktorí by svojim spôsobom interakcie so študentmi mohli zlepšiť, aj napriek svojej náročnosti, vzťah študentov k nim. Toto by sa následne mohlo pozitívne odraziť vo vzťahu k ďalším javom, ktoré sú bezprostredne s vysokoškolským učiteľom späté, a to aj nami sledovanej výskumnej práci, vedeckým objavom, učiteľskému povolaniu atď.

Prínos

Prínosom tohto príspevku je zistenie aktuálnych postojov študentov DPŠ k pojmom, ktoré bezprostredne súvisia s ich štúdiom na vlastnej fakulte aj Doplňujúcim pedagogickým štúdiom na Katedre inžinierskej pedagogiky a psychológie. Zistenie postojov k vedeckým objavom a výskumnej práci je základom, od ktorého sa dá odvíjať pôsobenie na študentov v smere, ktorý sme si vytýčili v projekte APVV č. 413 Veda bližšie k študentom. Dôležitý je fakt, že napriek tomu, že sa u študentov neukázal jednoznačne pozitívny vzťah k sledovaným pojmom, veda a výskum nie sú im ľahostajné ani k nim nemajú záporný vzťah. To je dobrý predpoklad na to, aby sme našim výchovným pôsobením dosiahli u nich pozitívnu zmenu. Tá sa ďalej prejaví v ich provýskumne a provedecky nastavenom pôsobení na svojich žiakov na stredných školách, ktoré budú ich pôsobiskom.

Zoznam bibliografických odkazov:

- [1] BOROŠOVÁ, Z., BUSTINOVÁ, L. Postoje študentov k DPŠ a niektoré s tým súvisiace faktory. In *K problémom DPŠ inžinierov a ďalšieho zvyšovania kvalifikácie učiteľov odborných technických predmetov*. Zborník z konferencie. Bratislava: KIPaP MTF STU, 1996.